

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р №996-XIV. (Редакція від 16.11.2018) [Електроний ресурс].- Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

2. Про затвердження «Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів» (поточна редакція- Прийняття від 28.10.1998) [Електроний ресурс].- Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-98-п>.

3. Голов С.Ф. Сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.00.09/ С.Ф. Голов; вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана ». -К.,2011-31с.

Копча Вероніка Володимирівна,
студентка спеціальності «Фінанси, банківська
справа та страхування»,
Головачко Василь Михайлович,
к.е.н., доцент кафедри обліку
і оподаткування та маркетингу,
Мукачівського державного університету

ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ: ЇХ СУТЬ, ОБЛІК ТА ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ

Будь-яким суб'єктам підприємницької діяльності для виготовлення продукції, збутових, адміністративних та інших цілей необхідні такі види активів як запаси. Навіть важко уявити собі підприємство, де більшою чи меншою мірою не були б вони залучені. Тому питання правильного обліку та оцінки таких видів активів є дуже важливими та актуальним у наш час.

Питаннями обліку і оцінки запасів суб'єктами підприємницької діяльності присвячені праці таких вітчизняних економістів як: Циган Р. М., Дідур С. В., Назаренко К. І., Садовська І. Б., Божидарнік Т. В., Нагірська К. Є. та інші.

Чинним законодавством закріплено, що запаси належать до активів, які підприємства можуть утримувати для подальшого їх продажу, залучати у процес виробництва з метою майбутнього продажу продукту виробництва, утримувати для споживання під час виробництва товарів, робіт та послуг, а також для управління підприємством [1].

Класифікація виробничих запасів відображена в Плані рахунку, Клас 2 «Запаси». До них належать: сировина і матеріали (201), купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби (202), паливо (203), тара та тарні матеріали (204), будівельні матеріали (205), матеріали, передані в переробку (206), запасні частини (207), матеріали сільськогосподарського призначення (208) та інші матеріали (209) [4].

Виробничі запаси належать до оборотних активів, тобто вони призначені для реалізації або споживання протягом одного операційного циклу або протягом 12

місяців з дати балансу. Тому запорукою ефективного і раціонального використання запасів як оборотних активів, є їх регулярний облік.

Серед основних завдань обліку виробничих запасів можна вважати: документування операцій з руху запасів у момент їх здійснення; оцінка запасів при їх надходженні та вибутті; виявлення непотрібних запасів та таких, які втратили свою цінність шляхом проведення їх інвентаризації; періодичне уточнення вартості залишків запасів на складі і в незавершеному виробництві, а також контроль за наявністю запасів та їх цільовим використанням [2].

Особливістю обліку виробничих запасів є наявність у ньому такого важливого елемента як оцінка. Оцінка виробничих запасів відіграє важливу роль в бухгалтерському обліку, оскільки від її якості безпосередньо залежать фінансові результати підприємства, а також показники його фінансового стану.

При чому при оцінці слід дотримуватися одного з основних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а саме – принципу єдиного грошового вимірника.

Виробничі запаси в бухгалтерському обліку оцінюють за кожним етапом їх надходження, використання чи зберігання (Рис. 1).

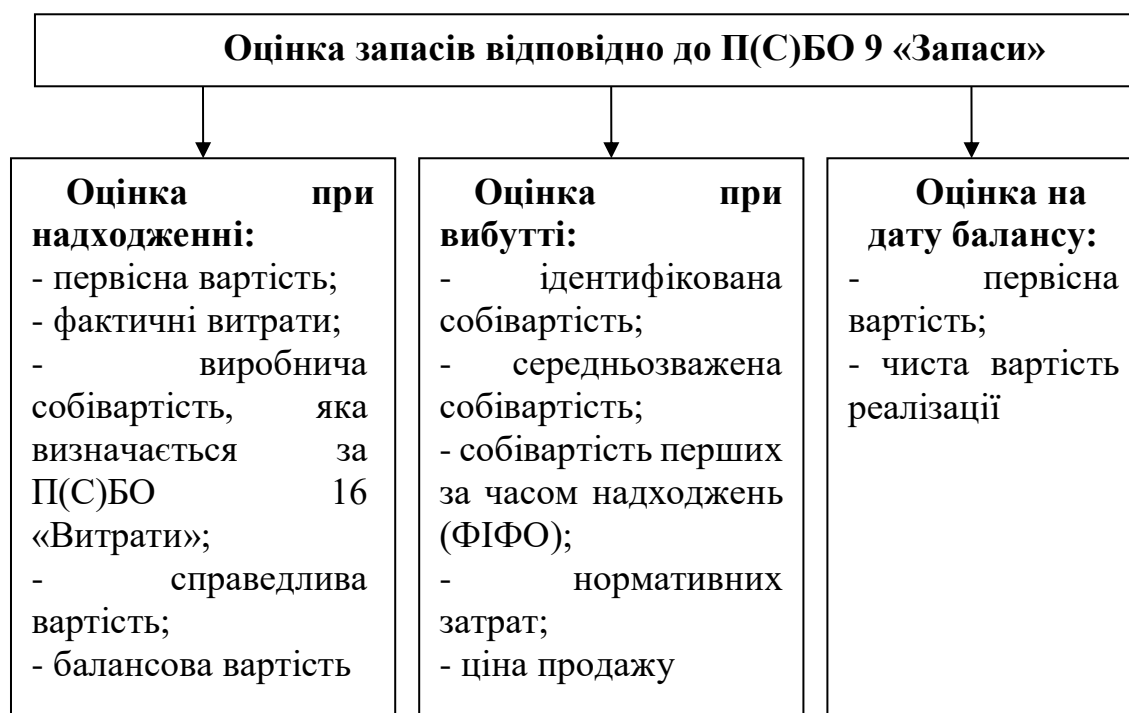

Рис. 1. Оцінка запасів відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» [2].

Виробничі запаси можуть надходити на підприємство різними шляхами, тому порядок та особливості оцінювання запасів при надходженні залежать від джерела їх надходження: придбані за плату, виготовленні власними силами, внесені до статутного капіталу, безоплатно одержані, придбані в результаті обміну на подібні (неподібні) активи.

Прямий вплив на фінансовий результат суб'єктів підприємницької діяльності здійснює й оцінка запасів при їх вибутті. Серед прийнятих в Україні методів оцінки

запасів при їх вибутті слід виділити: метод ідентифікованої собівартості, метод середньозваженої собівартості, метод ФІФО, метод нормативних затрат та метод оцінки за цінами продажу [5].

Слід зауважити, що кожне підприємство саме вибирає метод оцінки запасів при вибутті, і як правило використовує лише один метод. Проте, чинним законодавством не забороняється для оцінки вибуття запасів застосовувати декілька методів. Але для цього повинні бути суттєві підстави. В такому випадку, застосування кількох видів методів слід зафіксувати і обґрунтувати у наказі про облікову політику підприємства.

Найпопулярнішим у вітчизняному бухгалтерському обліку є метод середньозваженої собівартості. Щодо порядку застосування даного методу, то він передбачає оцінку вибуття запасів двома способами: оцінка за щомісячною середньозваженою собівартістю та оцінка за періодичною середньозваженою собівартістю.

Особливість даного методу полягає в урівноваженні цінових коливань протягом звітного періоду, адже для кожної одиниці запасів розраховується середня вартість. Серед переваг слід також назвати його простоту, зрозумілість та зручність у застосуванні. Проте, у періоди поживавлених інфляційних процесів, не слід застосовувати цей метод скільки в результаті буде недостовірна оцінка залишків.

Метод ФІФО передбачає списання запасів у чіткій послідовності відповідно до черговості їх надходження. Перевагою даного методу є простота у використанні та забезпечення відображення залишків невикористаних запасів на дату балансу за вартістю, яка є максимально наближеною до реальної ринкової.

Метод ідентифікованої собівартості застосовують, коли кожен одиницю запасів при вибутті оцінюють за тією ж вартістю, за якою вона була оприбуткована при її надходженні. При цьому, слід враховувати, що у підприємства повинен бути добре налагоджений індивідуальний облік кожного виду запасів. Особливістю методу ідентифікованої собівартості є його висока точність, тобто цей метод дозволяє найбільш достовірно оцінити запаси при їх вибутті. Серед недоліків можна назвати трудомісткість та незручність його застосування.

Метод оцінки запасів за цінами реалізації доцільно використовувати на підприємствах, де присутня велика кількість змішаної номенклатури товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки, тобто підприємствами роздрібною торгівлі.

Щодо методу оцінки за нормативними затратами, то його недоліком є складність і трудомісткість використання, оскільки запаси оцінюються за розрахунковою (нормативною) собівартістю, а відхилення від фактичних витрат, що неодмінно виникає в процесі виробництва, слід враховувати окремо.

Особливістю оцінки запасів на дату балансу є те, що в цьому випадку запаси відображаються за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або за чистою вартістю реалізації.

Якщо на дату балансу ціна запасів знизилася або вони зіпсувалися, застаріли, або якщо іншим чином втратили первісно очікувану економічну вигоду, то такі запаси оцінюються за чистою вартістю реалізації.

В такому випадку чиста вартість реалізації визначається по кожній одиниці запасів вирахуванням з очікуваної ціни продажу очікуваних витрат на завершення виробництва і збут [3].

Отже, запаси є різновидом оборотних активів. Бухгалтерський облік запасів має забезпечити контроль за залишками, надходженням і витратами виробничих запасів на складі, що є важливою умовою ефективної діяльності підприємства. Важливим елементом обліку запасів є оцінка. На підприємстві запаси оцінюються при кожному етапі надходження, вибуття чи зберігання. При цьому кожне підприємство використовує різні методи оцінки запасів, в залежності від того, який видом діяльності займається суб'єкт господарювання і який ефект намагається одержати в результаті провадження основної діяльності. Метод ФІФО найбільше підходить використовувати невеликим підприємствам з незначними обсягами надходжень та вибуття запасів і різноманітністю їх видів. Якщо ж навпаки, слід використовувати метод середньозваженої собівартості. А для підприємств, в яких запаси не замінюють один одного рекомендується застосовувати метод ідентифікованої собівартості. При використанні кількох методів оцінки запасів виникає списання різних сум на собівартість, що в кінцевому рахунку впливає на фінансові результати.

Список використаної літератури:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», зі змінами та доповненнями: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
2. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік [текст] : навч. посіб. / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. - К.: «Центр учбової літератури», 2013. - 688 с.
3. ВІСНИК: офіційно про податки / Офіційне видання державної фіскальної служби, 1 жовтня 2018, №36/Д (30): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ru/publication/100009264-pbo-9-zapasi>
4. Податки та бухгалтерський облік / червень, 2018/№50.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/june/issue-50/article-37370.html>
5. Циган Р. М. Особливості організації обліку виробничих запасів та їх оцінка в системі бухгалтерського обліку / Р. М. Циган, С. В. Дідур, К. І. Назаренко // Електронне наукове видання «Ефективна економіка» включене до переліку наукових фахових видань України з питань економіки: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/103.pdf

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>